

ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ОБШУКУ

© Сорока С. О., 2014

Розглядаються проблемні питання кримінального процесу під час проведення обшуку. Розкрито процесуальні підстави та порядок проведення обшуку уповноваженими особами під час здійснення кримінального провадження. Відзначено, що застосування належної правової процедури сприятиме забезпеченню захисту прав і свобод людини у кримінальному судочинстві.

Ключові слова: кримінальне провадження, права і свободи людини, обшук, підстави проведення обшуку, порядок проведення обшуку, суддя, слідчий, прокурор

С. А. Сорока

ОБ ОБЕСПЕЧЕНИИ ПРАВ И СВОБОД ЧЕЛОВЕКА ВО ВРЕМЯ ПРОВЕДЕНИЯ ОБЫСКА

Рассматриваются проблемные вопросы уголовного процесса во время проведения обыска. Раскрыты процессуальные основания и порядок проведения обыска уполномоченными лицами при осуществлении уголовного производства. Отмечено, что применение надлежащей правовой процедуры будет способствовать обеспечению защиты прав и свобод человека в уголовном судопроизводстве.

Ключевые слова: уголовное производство, права и свободы человека, обыск, основания проведения обыска, порядок проведения обыска, судья, следователь, прокурор.

S. O. Soroka

ON THE ENFORCEMENT OF FUNDAMENTAL RIGHTS AND FREEDOMS OF INDIVIDUALS AND HUMANS WHILE EXECUTING A SEARCH

In the article issues concerning criminal procedure while executing a search are analyzed. Procedural grounds and a process of search execution by authorized persons at a time of criminal procedure are revealed. Also, it is admitted that the application of proper legal procedure will encourage the protection of fundamental rights and freedoms of a person in criminal procedure.

Key words: criminal procedure, rights and freedoms of a person, search, grounds to execute a search, a procedure to execute search, judge, investigator, prosecutor.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розбудови правової держави особливої уваги в Україні набуває утвердження і забезпечення прав і свобод людини. Однак проблема забезпечення прав і свобод особи в Україні постає ще доволі гостро, зокрема, це стосується і кримінального судочинства. Під час здійснення кримінального провадження слідчий, прокурор, суддя

застосовують заходи щодо обмеження таких прав і свобод суб'єктів, які залучаються ними до процесу. При цьому не виключені також помилки та зловживання, які допускаються ними під час здійснення кримінального провадження, що зумовлено неправильним застосуванням та недотриманням належної правової процедури.

Мета дослідження – розглянути процесуальні підстави і порядок проведення обшуку.

Стан дослідження. Окремі аспекти кримінального процесу під час проведення обшуку досліджували такі вчені: С. А. Альперт, В. Д. Берназ, Т. В. Варфоломеєва, В. І. Бояров, Є. Г. Коваленко, Л. М. Лобойко, Г. М. Омеляненко, В. О. Попелюшко, В. Т. Маляренко, В. В. Молдован, В. М. Тертишник, однак розглянуті ними питання висвітлювались з урахуванням положень КПК України 1960 року, тому потребують додаткового розгляду.

Виклад основних положень. В умовах розвитку державності України як демократичної європейської країни, ключове місце належить формуванню правової системи, в якій одним з основних елементів є права людини з позицій як внутрішньодержавного, так і загальносвітового значення. Міжнародно-правові акти у сфері прав людини проголошують серед основоположних прав людини право на житло та його недоторканість. В ст. 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. проголошено, що кожен має право на повагу до свого приватного і сімейного життя, до свого житла і кореспонденції. Органи державної влади не можуть втручатись у здійснення цього права, за винятком випадків, коли втручання здійснюється згідно із законом і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб. [1]. Крім того, аналогічні права проголошені і в Міжнародному пакті про громадянські і політичні права (ст. 17) [2], у ст.12 Загальної декларації прав людини [3]. Щодо національного законодавства, то варто зазначити, що Конституція України також гарантує недоторканість житла (ст. 30). Згідно з положеннями цієї норми, забороняється проникнення в житло чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку інакше, як за вмотивованим рішенням суду. Крім того, Конституцією і законами України передбачається можливість тимчасового обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина, передбачених статтями 30, 31, 32 Конституції України, під час здійснення досудового розслідування. Підстави і порядок здійснення заходів, пов'язаних із тимчасовим обмеженням цих конституційних прав і свобод людини і громадянина, визначені Кримінальним процесуальним кодексом (далі КПК) України. Відповідно до ст. 2 КПК України, завданням кримінального провадження є захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду. Виконання завдань кримінального провадження повинно здійснюватися лише із застосуванням та дотриманням належної правової процедури. Належна правова процедура – це встановлений кримінальним процесуальним законом порядок дій, яка забезпечує прийняття законних, обґрунтованих і справедливих рішень. Забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування неможливе без отримання певної доказової інформації. Специфічним є те, що кримінально-процесуальна діяльність пов'язана з вторгненням в особисте життя громадян, обмеженням у випадках, передбачених законом, їх прав і свобод, застосуванням заходів процесуального примусу. Це відбувається під час провадження окремих слідчих дій, зокрема обшуку. Обшук – це слідча (розшукова) дія, спрямована на отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні. Суть її полягає у примусовому обстеженні житла, іншого володіння особи, обшуку особи.

Під житлом особи розуміється будь-яке приміщення, яке знаходиться у постійному чи тимчасовому володінні особи, незалежно від його призначення і правового статусу, та пристосоване для постійного або тимчасового проживання в ньому фізичних осіб, а також всі

складові частини такого приміщення. Не є житлом приміщення, спеціально призначені для утримання осіб, права яких обмежені за законом. Під іншим володінням особи розуміються транспортний засіб, земельна ділянка, гараж, інші будівлі чи приміщення побутового, службового, господарського, виробничого та іншого призначення тощо, які знаходяться у володінні особи.

Обшук проводиться з метою виявлення та фіксації відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення, відшукування знаряддя кримінального правопорушення або майна, яке було здобуте у результаті його вчинення, а також встановлення місцезнаходження розшукуваних осіб.

Обшук житла чи іншого володіння особи проводиться на підставі ухвали слідчого судді. У разі необхідності провести обшук слідчий за погодженням з прокурором або прокурор звертається до слідчого судді з відповідним клопотанням. Сторона захисту чи потерпілий мають право подати клопотання про проведення обшуку тільки особи, яка здійснює досудове розслідування. Клопотання сторони захисту, потерпілого і його представника чи законного представника про виконання будь-яких процесуальних дій слідчий, прокурор зобов'язані розглянути в строк, не більше трьох днів з моменту подання, і задовольнити їх за наявності відповідних підстав. Про результати розгляду клопотання повідомляється особа, яка заявила клопотання. Про повну або часткову відмову в задоволенні клопотання вноситься вмотивована постанова, копія якої вручається особі, яка заявила клопотання, а у разі неможливості вручення з об'єктивних причин надсилається їй. Клопотання слідчого, погодженого з прокурором, прокурора про проведення обшуку повинно відповідати вимогам ст. 234 КПК України. Підстави для проведення обшуку мають бути достатніми, що вказують на можливість досягнення його мети, інакше слідчий суддя відмовляє в задоволенні відповідного клопотання. Підставами для задоволення клопотання про надання дозволу на проведення обшуку житла чи іншого володіння особи є його обґрунтованість та відповідність вимогам ст. 234 КПК України. Як зазначається в Узагальненні судової практики розгляду слідчими суддями Запорізької області клопотань про надання дозволу на проведення обшуку житла чи іншого володіння особи та відповідність ухвал слідчих суддів про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особі вимогам статей 235, 370, 372 УПК України у 2012–2013 роках, що вивченням ухвал слідчих суддів встановлено, що фактичними підставами для задоволення клопотання є наявність достатніх відомостей, які вказують на можливість досягнення мети обшуку, зокрема, це достатні відомості про те, що кримінальне правопорушення було вчинено, що знаряддя кримінального правопорушення або майно (речі й цінності), здобуте у результаті його вчинення, а також інші предмети і документи, що мають значення для розкриття правопорушення, відомості про обставини вчинення кримінального правопорушення знаходяться у певному приміщенні або місці, що у певному приміщенні або місці знаходяться розшукувані особи або трупи [4]. Отже, слідчий суддя може відмовити у задоволенні клопотання про обшук, якщо прокурор, слідчий не доведе наявності достатніх підстав вважати, що: 1) було вчинено кримінальне правопорушення; 2) відшукувані речі і документи мають значення для досудового розслідування; 3) відомості, які містяться у відшукуваних речах і документах, можуть бути доказами під час судового розгляду; 4) відшукувані речі, документи або особи знаходяться у вказаному в клопотанні житлі чи іншому володінні особи.

До клопотання також мають бути додані оригінали або копії документів та інших матеріалів, якими прокурор, слідчий обґрунтовує доводи клопотання, а також витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань щодо кримінального провадження, в межах якого подається клопотання. Клопотання про обшук розглядається у суді в день його надходження за участю слідчого або прокурора.

Ухвала слідчого судді про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи з підстав, зазначених у клопотанні прокурора, слідчого, надає право проникнути до житла чи іншого володіння особи лише один раз. Крім того, слідчий чи прокурор у разі необхідності мають право провести обшук повторно. У цьому разі слідчий чи прокурор вносять до суду клопотання про проведення повторного обшуку, підстави для його проведення не можуть бути аналогічними, що і при проведенні первинного обшуку. Вони повинні доповнювати ті, що вже розглядалися слідчим

суддею, або бути новими, якщо не були відомі слідчому чи прокурору під час проведення первинного обшуку.

Ухвала слідчого судді про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи повинна відповідати загальним вимогам досудових рішень, передбачених КПК України (ст. ст. 370, 372 КПК України). Крім того, ухвала слідчого судді про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи повинна містити відомості про: 1) строк залишення ухвали в силі, який не може перевищувати одного місяця з дня постановлення ухвали; 2) прокурора, слідчого, який подав клопотання про обшук; 3) положення закону, на підставі якого постановляється ухвала; 4) житло чи інше володіння особи або частину житла чи іншого володіння особи, які мають бути піддані обшуку; 5) особу, якій належить житло чи інше володіння, та особу, у фактичному володінні якої воно знаходиться; б) речі, документи або особи, для виявлення яких проводиться обшук. Тобто вона має бути законною, обґрунтованою та вмотивованою. Під обґрунтованістю ухвали розуміється її постановлення на підставі об'єктивно з'ясованих обставин, що підтверджені доказами та іншими матеріалами, якими слідчий чи прокурор обґрунтовують доводи клопотання, та які досліджені під час судового розгляду та оцінені слідчим суддею відповідно до вимог ст. 94 КПК України. У той самий час умотивованою є ухвала слідчого судді, у якій наведені належні й достатні мотиви та підстави її ухвалення [5, п. 3].

З ухвали виготовляються дві копії, які чітко позначаються як копії. Ухвала слідчого судді про задоволення клопотання про обшук оскарженню не підлягає.

У невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину, слідчий, прокурор має право до постановлення ухвали слідчого судді увійти до житла чи іншого володіння особи. У такому випадку прокурор, слідчий за погодженням із прокурором зобов'язаний невідкладно після здійснення таких дій звернутися з клопотанням про проведення обшуку до слідчого судді. Слідчий суддя розглядає таке клопотання згідно з вимогами щодо розгляду клопотання про обшук, про що зазначалось вище, перевіряючи, крім іншого, чи дійсно були наявні підстави для проникнення до житла чи іншого володіння особи без ухвали слідчого судді. Якщо прокурор відмовиться погодити клопотання слідчого або слідчий суддя відмовить у задоволенні клопотання про обшук, встановлені внаслідок такого обшуку докази є недопустимими, а отримана інформація підлягає знищенню на підставі рішення прокурора в порядку, передбаченому ст. 255 КПК України.

Перед проведенням обшуку особам, які беруть у ньому участь, роз'яснюються їх права і обов'язки, передбачені КПК України, а також відповідальність, встановлена законом. У разі отримання під час проведення обшуку житла чи іншого володіння особи доказів, які можуть вказувати на невинуватість особи у вчиненні кримінального правопорушення, слідчий прокурор зобов'язаний провести обшук у повному обсязі, долучити складені процесуальні документи до матеріалів досудового розслідування та надати їх до суду у разі звернення з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів виховного чи медичного характеру або клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності.

Обшук, що здійснюється за клопотанням сторони захисту потерпілого, проводиться за участю особи, яка його ініціювала, та (або) її захисника чи представника, крім випадків, коли через специфіку цієї слідчої (розшукової) дії це неможливо або така особа письмово відмовилася від участі в ній. Під час проведення обшуку присутні особи, що її ініціювали, мають право висловлювати свої пропозиції та зауваження щодо порядку проведення обшуку, а також вимагати від слідчого прокурора дотримання вимог КПК України, які регулюють його проведення. Пропозиції та зауваження особи, що ініціювала проведення обшуку, є обов'язковими для врахування слідчим прокурором, крім випадків, коли такі пропозиції чи зауваження суперечать вимогам КПК України, або явно не відповідають меті його проведення. Обшук або огляд житла чи іншого володіння особи, обшук особи здійснюються з обов'язковою участю понятих, незалежно від застосування технічних засобів фіксування відповідної слідчої (розшукової) дії. Понятими не можуть бути потерпілий, родичі підозрюваного, обвинуваченого і потерпілого, працівники правоохоронних органів, а також особи, зацікавлені в результатах кримінального провадження.

Зазначені особи можуть бути допитані під час судового розгляду, як свідки проведення відповідної слідчої (розшукової) дії. Обшук може бути проведений виключно у межах строків досудового розслідування. Проведений обшук після закінчення строку досудового розслідування, є недійсним, а встановлені докази – недопустимими.

Отримавши ухвалу про дозвіл на проведення обшуку житла чи іншого володіння особи, виконати таку слідчу (розшукову) дію може слідчий чи прокурор. Крім того, слідчий, прокурор може доручити працівникам оперативного підрозділу проведення обшуку. Під час виконання доручень слідчого прокурора, співробітник оперативного підрозділу користується повноваженнями слідчого. Для участі в проведенні обшуку може бути запрошений потерпілий, підозрюваний, захисник, представник та інші учасники кримінального провадження. З метою одержання допомоги з питань, що потребують спеціальних знань, слідчий прокурор для участі в проведенні обшуку має право запросити спеціалістів. Особа, яка проводить обшук, вживає належних заходів для забезпечення присутності під час проведення обшуку осіб, чії права та законні інтереси можуть бути обмежені або порушені.

Обшук житла чи іншого володіння особи на підставі ухвали слідчого судді повинен відбуватися в час, коли завдається найменша шкода звичайним заняттям особи, яка ними володіє, якщо тільки слідчий, прокурор не вважатиме, що виконання такої умови може істотно зашкодити меті обшуку. Перед початком виконання ухвали слідчого судді особі, яка має житло чи інше володіння, а за її відсутності – іншій присутній особі, повинна бути пред'явлена ухвала і надана її копія. Під іншою особою слід розуміти дорослих членів сім'ї, що проживають у цьому помешканні чи іншому володінні; інші родичі особи, яка має житло чи інше володіння, орендар житла чи іншого володіння, представники житлово-експлуатаційної організації або місцевої Ради народних депутатів, на території яких знаходиться житло чи інше володіння особи. Слідчий прокурор має право заборонити будь-якій особі залишати місце обшуку до його закінчення, та вчиняти будь-які дії, що заважають проведенню обшуку. Невиконання цих вимог тягне за собою передбачену законом відповідальність.

Обшук житла чи іншого володіння особи може бути проведений і у разі відсутності особи, яка володіє житлом чи іншим володінням, чи інших осіб. В такому випадку копія ухвали повинна бути залишена на видному місці у житлі чи іншому володінні особи. При цьому слідчий, прокурор зобов'язаний забезпечити схоронність майна, що знаходиться у житлі чи іншому володінні особи, та неможливість доступу до нього сторонніх осіб.

Обшук на підставі ухвали слідчого судді повинен проводитися в обсязі, необхідному для досягнення мети обшуку. За рішенням слідчого чи прокурора може бути проведено обшук осіб, які перебувають в житлі чи іншому володінні, якщо є достатні підстави вважати, що вони переховують при собі предмети або документи, які мають значення для кримінального провадження. Обшук особи повинен бути здійснений особами і понятими тієї самої статі. Обшук особи є складовою обшуку житла чи іншого володіння. Слідчий прокурор під час проведення обшуку має право відкривати закриті приміщення, сховища, речі, якщо особа, присутня при обшуку, відмовляється їх відкрити, або обшук здійснюється у відсутності особи, яка володіє житлом чи іншим майном.

Під час проведення обшуку слідчий прокурор може прийняти рішення про фіксацію обшуку за допомогою технічних засобів. У разі заявлення клопотання учасниками обшуку застосування технічних засобів фіксування є обов'язковим. Про застосування технічних засобів фіксування під час проведення обшуку слідчий прокурор повинен заздалегідь повідомити особам, які беруть участь у його проведенні. Оригінальні примірники технічних носіїв інформації зафіксованого обшуку слідчий прокурор має зберігати у матеріалах кримінального провадження. Резервні копії зберігаються окремо. Незастосування технічних засобів фіксування кримінального провадження у випадках, коли воно є обов'язковим, тягне за собою недійсність відповідної процесуальної дії та отриманих внаслідок її вчинення результатів, за виключенням випадків, коли сторони не заперечують проти визнання такої дії та результатів її здійснення чинними. При обшуку слідчий прокурор має право проводити вимірювання, фотографування, звуко- чи відеозапис, складати плани і схеми, виготовляти графічні зображення обшуканого житла чи іншого володіння особи, чи

окремих речей, виготовляти відбитки та зліпки, оглядати і вилучати речі і документи, які мають значення для кримінального провадження. Предмети, які вилучені законом з обігу, підлягають вилученню, незалежно від їх відношення до кримінального провадження. Вилучені речі та документи, які не входять до переліку, щодо якого прямо надано дозвіл на відшукання в ухвалі про дозвіл на проведення обшуку, та не належать до предметів, які вилучені законом з обігу, вважаються тимчасово вилученим майном.

Тимчасово вилученим може бути майно у вигляді речей, документів, грошей тощо, щодо яких є достатні підстави вважати, що вони: 1) підшукані, виготовлені, пристосовані чи використані як засоби чи знаряддя вчинення кримінального правопорушення та (або) зберегли на собі його сліди; 2) надані особі з метою схилити її до вчинення кримінального правопорушення, фінансування та (або) матеріального забезпечення кримінального правопорушення чи як винагорода за його вчинення; 3) є предметом кримінального правопорушення, пов'язаного з їх незаконним обігом; 4) набуті в результаті вчинення кримінального правопорушення, доходи від них, або на які було спрямоване кримінальне правопорушення. Слідчий, прокурор зобов'язаний забезпечити схоронність такого майна. Порядок його зберігання визначено в інструкції про порядок вилучення, обліку, зберігання та передачі речових доказів у кримінальних провадженнях, цінностей та іншого майна органами досудового розслідування і суду, яка затверджена відповідною Постановою Кабінету Міністрів України. Порядок зберігання майна залежить від того, яке саме майно було тимчасово вилучене. Наприклад, гроші підлягають передачі на зберігання до фінансових органів; документи зберігаються під час кримінального провадження, інше майно у спеціально пристосованих приміщеннях. Після вилучення майна слідчий не пізніше наступного робочого дня подає слідчому судді клопотання, погоджене з прокурором, про арешт майна, яке тимчасово було вилучене під час обшуку. У ст. 169 КПК України визначені підстави припинення тимчасового вилучення майна.

Тимчасово вилучене майно повертається особі, у якій воно було вилучене: 1) за постановою прокурора, якщо він визнає таке вилучення майна безпідставним; 2) за ухвалою слідчого судді чи суду, у разі відмови у задоволенні клопотання прокурора про арешт цього майна; 3) якщо клопотання слідчого прокурора про арешт тимчасово вилученого майна було подано до суду пізніше наступного робочого дня після вилучення майна; 4) клопотання про тимчасовий арешт майна надійшло до суду після закінчення 72 годин з моменту його вилучення.

У разі припинення тимчасового вилучення майна, володілець такого майна повідомляється письмово про можливість його отримання. Копія повідомлення долучається слідчим до матеріалів кримінального провадження. Про отримання майна особа пише розписку, де вказує свої дані відповідно до документа, що посвідчує особу (паспорт, інший документ). Якщо власник з поважних причин не може прийти отримати майно особисто, воно може бути отримане за дорученням іншою особою, розписка якої разом із дорученням прикладається до матеріалів кримінального провадження. Якщо власником є підприємство, установа, організація, майно передається їх представникам під розписку за наявності доручення, – документа, що засвідчує особу. Особи, у присутності яких здійснюється обшук, при проведенні цієї слідчої (розшукової) дії мають право робити заяви, що підлягають занесенню до протоколу обшуку. Хід і результати проведення обшуку фіксуються у протоколі. У разі тимчасового вилучення майна під час проведення обшуку житла чи іншого володіння особи, фіксування обшуку за допомогою технічних засобів, проведення обшуку осіб, які перебували в житлі чи іншому володінні, про це також зазначається в протоколі обшуку житла чи іншого володіння особи. Протокол обшуку складається відповідно до вимог ст. 104 КПК України слідчим або прокурором, які проводять обшук, під час його проведення або безпосередньо після його закінчення. Перед підписанням протоколу учасникам обшуку надається можливість ознайомитися із текстом протоколу. Зауваження і доповнення зазначаються у протоколі перед підписами. Протокол підписують усі учасники, які брали участь у проведенні обшуку. Особа, яка складала протокол, підписує його останньою. Якщо особа через фізичні вади або з інших причин не може особисто підписати протокол, то ознайомлення такої особи з протоколом здійснюється у присутності її захисника (законного представника), який своїм підписом засвідчує зміст протоколу та факт неможливості його підписання особою. Якщо особа, яка брала участь у проведенні обшуку, відмовилася підписати протокол, про це зазначається у протоколі. Такій особі надається право дати

письмові пояснення щодо причин відмови від підписання, які заносяться до протоколу. Факт відмови особи від підписання протоколу, а також факт надання письмових пояснень особи щодо причин такої відмови, засвідчується підписом її захисника (законного представника). Слідчий, прокурор, які провели обшук житла чи іншого володіння особи обшуку, можуть додати до і протоколу додатки. Вони повинні бути в належний спосіб виготовлені, упаковані з метою надійного збереження, а також засвідчені підписами слідчого, прокурора, спеціаліста, інших осіб, які брали участь у виготовленні та/або вилученні таких додатків. Протокол складається у двох примірниках. Другий примірник вручається особі, в якій було проведено обшук.

Якщо слідчий, прокурор увійшли до житла чи іншого володіння особи до постановлення ухвали слідчого судді, а саме – у невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна, чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину, то у такому випадку прокурор, слідчий під час проведення обшуку житла чи іншого володіння особи дотримується вимог закону, як зазначено вище, складає протокол проникнення до житла чи іншого володіння особи, відповідно до вимог ст. 104, 105 КПК України, де має зазначити підстави проникнення до житла чи іншого володіння особи без ухвали слідчого судді. Після здійснення таких дій прокурор, слідчий, за погодженням із прокурором, невідкладно зобов'язані звернутися з клопотанням про проведення обшуку до слідчого судді, якому також передається складений протокол проникнення до житла чи іншого володіння особи.

Порядок і підстави проведення обшуку у службових, торговельних, виробничих приміщеннях підприємств, установ, організацій, аналогічні щодо проведення обшуку в житлі чи іншому володінні особи. Обшук місцевості, автотранспортних засобів, як правило, є складовою обшуку житла чи іншого володіння особи. Про проведення такого виду обшуку зазначається в протоколі обшуку житла чи іншого володіння особи. У разі проведення такого виду обшуку самостійно, то його порядок і підстави, аналогічні до проведення обшуку в житлі чи іншому володінні особи. Обшук особи може бути складовою обшуку житла чи іншого володіння особи, про що зазначалось вище. Крім того, у разі затримання особи в порядку, передбаченому ст. 208 КПК України, уповноважена службова особа, слідчий, прокурор можуть здійснити обшук затриманої особи. Обшук особи проводиться, якщо є достатні підстави вважати, що вона переховує при собі предмети або документи, які мають значення для кримінального провадження. Такий обшук особи належить до невідкладних слідчих дій та проводиться без попереднього рішення про це слідчого судді та самого слідчого. Обшук проводиться уповноваженою службовою особою тієї самої статі у присутності двох понять. Про обшук та його наслідки складається протокол як складова протоколу затримання або як окремий процесуальний документ, який підписується усіма особами, що брали участь у цій процесуальній дії. В протоколі потрібно зазначити мотиви його проведення.

Висновки. Враховуючи викладене, слід зазначити, що під час здійснення кримінального провадження, передбачається можливість тимчасового обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина, а саме – під час проведення слідчої (розшукової) дії обшуку, тому застосування належної правової процедури сприятиме забезпеченню захисту прав і свобод людини.

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
2. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права ООН від 16.12.1966 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_043.
3. Загальна декларація прав людини ООН від 10.12.1948 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_015.
4. Узагальнення судової практики розгляду слідчими суддями Запорізької області клопотань про надання дозволу на проведення обшуку житла чи іншого володіння особи та відповідність ухвал слідчих суддів про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи вимогам статей 235, 370, 372 КПК України у 2012–2013 роках. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zra.court.gov.ua/userfiles/uz_Nik_2.doc.
5. Узагальнення судової практики розгляду слідчими суддями клопотань про надання дозволу на проведення обшуку житла чи іншого володіння особи у 2012–2013 роках. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kia.court.gov.ua/sud2690/uzah/23/>.